

Szanowni Państwo! Drogie Koleżanki i Koledzy!

Jest to dla mnie zaszczyt, że mogę wystąpić przed Państwem w czasie dorocznego spotkania Czeskiej Grupy Narodowej IAML, które odbywa się w Bibliotece Narodowej w Pradze. Bardzo dziękuję za to zaproszenie, które w imieniu Zarządu skierowała do mnie Pani Zuzana Petrášková. Gorące podziękowanie kieruję do Zoji Seyčkovéj, Przewodniczącej Czeskiej Grupy Narodowej IAML. W imieniu członków Zarządu IAML oraz swoim przekazuję serdecznie pozdrowienia dla uczestników tej Konferencji i wszystkich członków Grupy Narodowej IAML. Pozdrowienia kieruję też do Słowackiej Grupy Narodowej i składam je na ręce Przewodniczącej Anny Žilkovéj. Jest mi też niezmiernie miło, że mogę pozdrowić Pana Juliusa Hůlka, długoletniego przewodniczącego Czechosłowackiej Grupy Narodowej IAML.

Pragnę wyrazić uznanie dla Czeskiej Grupy Narodowej IAML za wielkie zaangażowanie w działalność IAML. Szczególnie ważny jest Wasz wkład w rozwój projektów bibliograficznych RISM i RILM.

Projekty bibliograficzne „R”, nazywane często projektami flagowymi IAML, mają wielkie znaczenie w trzech wymiarach: 1) naukowo-badawczym, upowszechniając wiedzę o zasobach muzycznych, 2) kulturowym, przyczyniając się do zachowania dziedzictwa muzycznego w skali globalnej, oraz 3) stowarzyszeniowym, integrując całe środowisko – bibliotekarzy i dokumentalistów muzycznych, muzykologów, badaczy muzyki, wykonawców.

Chcę tu podkreślić trzeci wymiar – stowarzyszeniowy. Projekty „R” są płaszczyzną współpracy zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, między różnymi stowarzyszeniami. Tak było na początku lat 50., gdy powstawał projekt RISM, który został oparty na współpracy bibliotekarzy muzycznych – w ramach nowopowstałego Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych IAML, i muzykologów, zrzeszonych w International Musicological Society.

Ta idea współpracy międzynarodowej jest wciąż aktualna. To właśnie międzynarodowe projekty bibliograficzne pozwoliły na integrację bibliotekarzy muzycznych w wielu krajach. Współpraca w ramach RISM była ważnym impulsem do powstania narodowych stowarzyszeń bibliotekarzy muzycznych oraz narodowych grup IAML. Tak było w Czechach i na Słowacji, tak było też w Polsce. Udział w projektach „R” przynosi prestiż i uznanie, oraz rozpoznawalność instytucji i osób. Wkład pracy w te projekty był często dla wielu osób pierwszym etapem do dalszej aktywnej działalności stowarzyszeniowej.

Występuję tutaj przed Państwem nie tylko jako Prezydent IAML, ale też jako przedstawiciel Polskiej Grupy Narodowej IAML i członek Sekcji Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Gdy spojrzymy wstecz na historię obu naszych narodowych grup, zauważamy wiele podobieństw. Grupa Narodowa IAML w Czechosłowacji powstała 1971. Zaledwie 1 rok później Polska Grupa

Narodowa IAML została oficjalnie uznana w czasie Konferencji IAML w Bolonii. Nasza działalność splatała się przez wiele lat; oczywiście kilkadziesiąt lat temu współpracowało inne pokolenie bibliotekarzy. Chcę to szczególnie wspomnieć Panią Marię Prokopowicz z Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Maria Prokopowicz, inicjatorka powstania Sekcji Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polskiej Grupy Narodowej IAML, przy każdej okazji podkreślała korzyści wynikające z przynależności do IAML. Wskazywała na prenumeratę czasopisma „Fontes Artis Musicae”, możliwości współpracy w ramach projektów „R” czy poszczególnych Sekcji i Komisji, ale też akcentowała możliwość udziału w konferencjach IAML, gdyż, jak sama pisała w jednym ze sprawozdań, „bezpośrednie kontakty stwarzają najtrwalsze podstawy do stałej współpracy międzynarodowej”.

Koszty udziału w Konferencjach IAML były wówczas bardzo wysokie. W krajach bloku wschodniego stworzono pewną alternatywę dla bibliotekarzy muzycznych i organizowano w latach 70. i 80. Sympozja Bibliotekarzy i Dokumentalistów Muzycznych Krajów Socjalistycznych. Wynikało to zapewne z kontekstu politycznego, ale w istocie bardzo ułatwiało kontakty między bibliotekarzami Europy Wschodniej. Sympozja te odbywały się w latach 1974-1988. Pierwsze odbyło się w Martinie na Słowacji, a następne w Katowicach (1976), Dreźnie (1978), Moskwie (1982), Pradze (1984) i Sofii (1988).

Bibliotekarze muzycni uczestniczący w tych Sympozjach wyraźnie podkreślali związki z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Bibliotek Muzycznych IAML oraz współpracę z Międzynarodową Federacją Stowarzyszeń Bibliotekarskich IFLA. Zresztą, ta współpraca z IAML była wówczas bardzo ścisła, bo wielu bibliotekarzy Europy Wschodniej regularnie uczestniczyło w Konferencjach IAML i działało w jej władzach. Warto tu przypomnieć, że funkcję Wiceprzewodniczących IAML pełnili: János Kárpáti z Węgier (w latach 1983-1986), Julius Hůlek z Czechosłowacji (w latach 1989-1992), oraz Blanka Červinková z Czech (w latach 1992-1995). Karol Musioł z Akademii Muzycznej w Katowicach był inicjatorem i pierwszym przewodniczącym Komisji Bibliotek Konserwatoriów Muzycznych IAML przez dwie kadencje (1970-1978).

Bezpośrednie kontakty międzynarodowe, których znaczenie tak bardzo podkreślała Maria Prokopowicz, wzmacniały się dzięki regularnemu uczestnictwu w Konferencjach IAML, ale też dzięki podjęciu wysiłku organizacji Konferencji we własnym kraju. W Polsce odbyły się dotychczas dwie Konferencje, w 1966 i 2005 roku. Ta druga Konferencja została zorganizowana przez Bibliotekę Narodową w Warszawie; Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczyła Jolanta Byczkowska-Sztaba, która przez wiele lat ściśle współpracowała z Kolegami z Pragi. Wierzę, że dwa najbliższe Kongresy – w 2019 roku w Krakowie i w 2020 w Pradze, podobnie jak ten w 1991 roku – będą miały bardzo pozytywny wpływ na integrację środowiska i wzmocnienie pozycji bibliotekarzy muzycznych w obu naszych krajach.

* * *

Obecnie, bibliotekarstwo muzyczne stoi wobec nowych wyzwań; dotyczą one kształtu bibliotek muzycznych, pozycji i tożsamości bibliotekarzy muzycznych oraz ich roli w dzisiejszym świecie informacji. Dyskutuje się o tym, jak bibliotekarze widzą swoją przyszłość i jak powinni reagować na zmiany technologiczne i organizacyjne. Wszyscy jesteśmy świadomi tych problemów.

W ostatnich latach obserwujemy zmiany organizacyjne w bibliotekach. Oddziały muzyczne są łączone z oddziałami audiowizualnymi, powstają „mediateki”, gdzie w nazwie nie pojawia się już słowo „muzyczne”. Inny rodzaj „łączenia” kolekcji występuje w katalogach online. Integracja różnych typów dokumentów (książek, partytur, nagrań, czasopism, zasobów cyfrowych i innych) oraz udostępnianie ich za pośrednictwem wspólnego interfejsu multiwyszukiwarki, poprawia z jednej strony dostęp do zasobów, z drugiej zaś, zaciera tradycyjny podział dokumentów. Muzyka jest słabiej widoczna; staje się tylko jednym z elementów kolekcji bibliotecznej. Dla użytkowników katalogów online nie istnieje już oddzielna biblioteka muzyczna.

Bibliotekarze muzycni muszą więc znaleźć nowe możliwości, aby muzykę uczynić „widoczną” w inny sposób. Muszą wykorzystywać wiedzę, doświadczenie i kompetencje w tworzeniu nowego środowiska bibliotecznego.

Trzeba budować naszą pozycję, przedstawiając nowe pomysły i uczestnicząc w przedsięwzięciach, które mają silną i stabilną pozycję. Naszą mocną stroną jest różnorodność środowisk, w których działamy. Dzięki temu możemy działać w różnych obszarach, takich jak 1) profesjonalne katalogowanie zbiorów muzycznych w zintegrowanych systemach bibliotecznych, 2) praca badawcza i współpraca w muzykologami (wspólne konferencje, badanie źródeł, pozyskiwanie nowych kolekcji muzycznych i spuścizn kompozytorskich, udział w projektach bibliograficznych), oraz 3) muzyczna edukacja informacyjna (*music Information literacy*) w bibliotekach akademickich.

Nie można w pełni wykorzystać dostępnych zasobów muzycznych, nie mając odpowiednich umiejętności i kompetencji związanych z technologią internetową i środowiskiem bibliotecznym. Edukacja informacyjna jest zadaniem, do którego bibliotekarze muzycni są szczególnie predestynowani; to oni mogą prowadzić studentów przez nieznaną obszar świata informacji. Taki komplementarny kurs poświęcony nowoczesnym technologiom informacyjnym, bibliografii muzycznej, opracowaniu zbiorów muzycznych w połączeniu z praktykami w archiwach muzycznych, jest prowadzony od 2010 roku w Instytucie Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Dzięki takim kursom wzrasta znaczenie biblioteki muzycznej, a relacje z nauczycielami akademickimi są silniejsze i wzmacniają efekty kształcenia. W rezultacie, wszyscy dostrzegają, że biblioteka jest centralnym punktem jednostki naukowo-dydaktycznej. Taki program edukacyjny daje ponadto możliwość lepszego poznania użytkowników biblioteki. Studenci zaczynają traktować bibliotekę jako przyjazne miejsce, gdzie chętnie spędzają czas.

Dzisiejszy świat informacji wymaga nowego podejścia do naszej pracy. Nowe technologie informacyjne i przemiany zachodzące w bibliotekach nieustannie konfrontowane są z tradycją i naszymi własnymi nawykami. Musimy stawić czoła wyzwaniom i wytrwale kontynuować naszą misję, mając na uwadze najważniejszy cel naszych działań, który – mimo postępu technologicznego – pozostaje wciąż ten sam: dbałość o zbiory muzyczne i satysfakcja naszych czytelników.

* * *

Szanowni Państwo!

Jednym z zadań IAML jest stałe wzmacnianie w świadomości społecznej znaczenia muzycznych bibliotek, archiwów i ośrodków informacji dla kultury i edukacji. Tak więc, współpraca w różnymi

stowarzyszeniami muzycznymi, poszukiwanie w nowych regionach partnerów, promowanie idei bibliotekarstwa muzycznego – to kierunki zewnętrzne działań IAML.

Jednocześnie ważne są kierunki wewnętrzne: stałe wspieranie narodowych grup IAML, konsolidacja środowiska, promowanie działań, które wspomagają wzajemne kontakty i umożliwiają poznanie problemów codziennej pracy. Tak więc, cieszę się bardzo, że mogę tu być z Państwem i uczestniczyć w tym spotkaniu. Dzięki temu zaproszeniu mogę bliżej poznać Państwa działalność i porozmawiać osobiście. To jest dla mnie bardzo cenne.

Chcę na koniec przekazać zapewnienie o pełnym wsparciu przez Zarząd IAML dla Waszych działań, zwłaszcza w planach dotyczących organizacji Kongresu IAML w Pradze w 2020 roku.

Życzę Państwu wielu dalszych sukcesów zawodowych i osobistych.

Stanisław Hrabia, Prezydent IAML

Praga, 23 października 2018